

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 28. juni 2019 av Høyesterett i avdeling med

dommer Clement Endresen
dommer Hilde Indreberg
dommer Wilhelm Matheson
dommer Henrik Bull
dommer Borgar Høgetveit Berg

HR-2019-1267-A, (sak nr. 19-029012STR-HRET)
Anke over Eidsivating lagmannsretts dom 18. desember 2018

A (advokat Anders Morten Brosveet)

mot

Påtalemyndigheten (konstituert statsadvokat Kari Hangeland Buvik)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder lagmannsrettens adgang til å fremme en ankesak i tiltaltes fravær, jf. straffeprosessloven § 336 tredje ledd.
- (2) Ved tiltalebeslutning utferdiget av Statsadvokatene i Oslo 22. mars 2018 ble A satt under tiltale for syv overtredelser av straffeloven § 157 første ledd om motarbeiding av rettsvesenet.
- (3) Follo tingrett avsa 22. august 2018 dom hvor A ble dømt til fengsel i ett år, hvorav seks måneder betinget med en prøvetid på fem år. Dommen har slik domsslutning:
- «1. **A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 157 første ledd (seks overtredelser) og straffeloven § 266.**
- Straffen settes til fengsel i 1 – ett – år hvorav 6 – seks – måneder gjøres betinget med en prøvetid på 5 – fem – år, jf. straffeloven § 34.**
- Straffen er fellesstraff med Høyesteretts dom av 12.05.16, jf. straffeloven § 39 annet ledd.**
- Straffeloven § 79 bokstav a er gitt anvendelse.**
- Varetekt kommer til fradrag med 57 dager, jf. straffeloven § 83.**
2. **A, født 00.00.1965, idømmes kontaktforbud overfor B, C, D, E, F, G og H på ubestemt tid, jf. straffeloven § 57 og § 58.**
3. **A, født 00.00.1965, dømmes til å tåle inndragning av en laptop og en mobiltelefon, jf. straffeloven § 69 jf. § 75.**
4. **A, født 00.00.1965, dømmes til å betale sakskostnader med 3.000 – tretusen – kroner.»**
- (4) Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. Det ble gjort gjeldende at riktig straff er ubetinget fengsel i minst ett år. Ankeforhandling ble berammet til 18. desember 2018.
- (5) Tiltalte møtte ikke til ankeforhandlingen. Påtalemyndigheten ba om at saken ble behandlet i hans fravær, og anførte at han hadde unnveket forkynnelse av innkallingen til ankeforhandlingen, jf. straffeprosessloven § 336 tredje ledd. Forsvarer motsatte seg ikke at saken ble fremmet i As fravær. Lagmannsretten besluttet å fremme saken, idet As nærvær ble ansett overflødig, jf. straffeprosessloven § 336 tredje ledd, jf. § 334 første ledd annet punktum.
- (6) Den 18. desember 2018 avsa Eidsivating lagmannsrett dom med slik slutning:
- «I tingrettens dom – domsslutningens punkt 1 – gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år.»**
- (7) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder prinsipielt lagmannsrettens saksbehandling, subsidiært straffutmålingen. A anfører at det var feil at ankeforhandlingen ble holdt uten at han var til stede. Den straff som er utmålt, er videre for streng.

- (8) *Påtalemyndigheten* har påstått anken forkastet. Lagmannsretten har riktignok uriktig lagt til grunn at As nærvær var overflødig, jf. straffeprosessloven § 334 første ledd annet punktum. Politiet hadde imidlertid forsøkt å stevne A til ankeforhandlingen. Når dette ikke lyktes, er det fordi han har unnveket. Lagmannsrettens behandling var derfor i overensstemmelse med straffeprosessloven § 336 tredje ledd. Straffen er ikke for streng.
- (9) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves.*
- (10) Spørsmålet er om lagmannsretten begikk en saksbehandlingsfeil ved å fremme straffesaken selv om tiltalte ikke var til stede.
- (11) Straffeprosessloven § 336 tredje ledd lyder:
- «Skal retten ikke prøve bevisene under skyldspørsmålet, kan saken alltid fremmed i siktedes fravær, med mindre han er innkalt eller skal innkalles til ankeforhandlingen og det er opplyst eller sannsynlig at han har gyldig fravær.»**
- (12) Dersom siktede ikke er innkalt og heller ikke skulle vært innkalt til rettsmøtet, kan saken altså fremmes uten hans nærvær.
- (13) Innkalling til rettsmøte skjer ved forkynning av stevning, jf. straffeprosessloven § 86. Partene er enige om at det ikke er bevismessig grunnlag for at innkallingen til lagmannsrettens ankeforhandling er lovlig forkynt for A.
- (14) Hvorvidt siktede skal innkalles, reguleres av straffeprosessloven § 334. Det følger forutsetningsvis av første ledd annet punktum at siktede som hovedregel skal innkalles til ankeforhandling i lagmannsretten ved behandlingen av anke over straffutmålingen. Innkalling kan imidlertid unnlates dersom «siktedes nærvær finnes overflødig».
- (15) Bestemmelsen ble utarbeidet i forbindelse med to-instansreformen, og begrunnelsen for dette unntaket var et ønske om å unngå å komplisere berammelsen av enkle straffutmålingsanker, se NOU 1992: 28 side 153. To-instansutvalget tok imidlertid et klart forbehold:
- «Dersom påtalemyndigheten har anket til skjerpelse, og saken er henvist til ankeforhandling, er det imidlertid rimelig at siktede innkalles i alle tilfelle, jf SKI s 321.»**
- (16) Departementet kommenterte ikke dette særskilt i proposisjonen, men sluttet seg generelt til forslagene på dette punktet, se Ot.prp. nr. 78 (1992–1993) punkt 4.7.2. Regelen er altså at siktede skal innkalles der påtalemyndigheten har anket straffutmålingen. Jeg utelukker ikke helt at det kan tenkes unntak, men et minstevilkår må da være at siktedes personlige forhold er av mindre betydning og at betingelsene som fremgår av HR-2016-1924-U avsnitt 18 er oppfylt.
- (17) I HR-2016-1924-U hadde tiltalte anket over straffutmålingen, men påtalemyndigheten hadde påstått strengere straff. Det dreide seg om en relativt alvorlig straffesak, og Høyesterett la til grunn at innkalling i et slikt tilfelle bare kan unnlates hvis alle relevante faktiske omstendigheter er brakt på det rene og ikke bestrides av tiltalte. Lagmannsrettens dom ble opphevet.

- (18) I saken her gjorde aktor for lagmannsretten gjeldende at saken kunne fremmes i tiltaltes fravær under henvisning til at tiltalte hadde unnveket forkynnelse. Fraværet var derfor ikke gyldig.
- (19) Lagmannsretten fant det imidlertid ikke nødvendig å drøfte om tiltalte hadde gyldig fravær, fordi den kom til at innkalling var overflødig, jf. § 334 første ledd annet punktum. Retten mente at den gjennom sakens dokumenter ville få tilstrekkelig kunnskap om de aktuelle straffutmålingsmomentene.
- (20) Det følger av det ovennevnte at dette er uriktig rettsanvendelse, noe også aktor for Høyesterett er enig i. Jeg tilføyer at det i dette tilfellet er tale om en straffesak som langt fra er bagatellmessig, og at det var påstått en vesentlig skjerping av straffen. Det springende punkt var vekten av individualpreventive hensyn, hvor det kan ha betydning for retten å høre tiltalte.
- (21) Påtalemyndigheten har for Høyesterett gjort gjeldende at det likevel var riktig at ankesaken ble fremmet i tiltaltes fravær fordi han har unnveket forkynning. A har gjort gjeldende at Høyesterett ikke forsvarlig kan prøve om han har unnveket, og – uansett – at det ikke kan legges til grunn.
- (22) Straffeprosessloven § 336 tredje ledd sier ikke uttrykkelig at saken kan fremmes i tilfeller hvor siktede skal innkalles, men har unnveket forkynning av innkallelsen. Det fremgår imidlertid av de nevnte forarbeidene at siktede ikke kan sies å ha gyldig fravær dersom manglende forkynning skyldes at siktede har unnveket, jf. NOU 1992: 28 side 154.
- (23) Det fremgår på side 153 i NOU 1992: 28 at særreglene som gjelder for tilfelle hvor siktede er unnveket, forutsetter opplysninger om at han holder seg borte i den hensikt å unndra seg forfølgningen. Jeg forstår dette slik at det forutsettes å gjelde også ved anvendelsen av § 336 tredje ledd.
- (24) Kjennelsen i Rt-2006-51, som gjaldt § 336 første ledd, er et eksempel på at Høyesteretts kjæremålsutvalg var enig med lagmannsretten i at det forelå unnvikelse. Det fremgår av sitatet fra lagmannsrettens kjennelse at lagmannsretten hadde foretatt en inngående vurdering av hvorfor innkallingen ikke hadde lyktes, og om det ut fra de faktiske omstendighetene var slik at det ikke var mulig å se en annen grunn til at siktede ikke hadde latt høre fra seg enn at det hadde vært i hensikt å unnvike ankeforhandlingen. Lagmannsretten kom til at det var klar sannsynlighetsovervekt for at siktede hadde unnveket. Kjæremålsutvalget kunne ikke se at det var grunnlag for å fravike vurderingen, og kom med noen ytterligere betraktninger knyttet til tiltaltes forsett. Forholdet har visse likhetspunkter med vår sak. Helt parallell er den likevel ikke.
- (25) Det er lagt fram dokumentasjon for Høyesterett som viser at innkallingen til ankeforhandlingen er forsøkt forkynt for A på hans folkeregistrerte adresse i Sverige og via hans forsvarer på e-post. Det fremgår av lagmannsrettens rettsbok at forsvarer hadde oversendt innkallingen til siktedes e-postadresse, at siktede normalt leser sin e-post, men at han i den siste tiden ikke hadde svart på henvendelser fra forsvarer. A har i anken til Høyesterett opplyst at han var utsatt for en trafikkulykke og deretter bortreist i det aktuelle tidsrom. Disse opplysningene er ikke uforenlige med det som fremgår av rettsboka.

- (26) Spørsmålet om unnvikelse er som nevnt ikke behandlet av lagmannsretten. Det skal atskillig til for å anse en person unnveket, jf. Rt-2006-318 avsnitt 17. Ut fra de opplysningene som foreligger for Høyesterett er det, slik jeg ser det, ikke grunnlag for å konkludere med at A har unnveket forkynnelse.
- (27) Dommen må etter dette oppheves, jf. straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 6.
- (28) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

- (29) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (30) Dommar **Høgetveit Berg:** Det same.
- (31) Dommer **Bull:** Likeså.
- (32) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (33) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.